

Sygn. akt IV CK 42/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Iwona Koper

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa A. K.

przeciwko Parafii pod wezwaniem św. (...) w T.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej T. W.

o nakazanie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 7 lipca 2005 r., kasacji

interwenienta ubocznego od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 września 2004 r.,

sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację i zasądza od interwenienta ubocznego T. W. na rzecz powódki A. K. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) kosztów procesu za instancję kasacyjną.

Uzasadnienie

W uwzględnieniu apelacji powódki A. K. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok oddalający powództwo i nakazał pozwanej Parafii pod wezwaniem św. (...) w T. przeprowadzenie na jej koszt ekshumacji zwłok J. W. i pochowania ich w innym miejscu.

Nadto nakazał przywrócenie do stanu poprzedniego miejsca pochówku B. K. oraz orzekł o kosztach procesu za obie instancje.

Z ustaleń przytoczonych w uzasadnieniu zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, że na cmentarzu zarządzanym przez pozwaną Parafię został pochowany w 1945 r. ojciec powódki B. K. Powódka uiściła należne opłaty. Jednakże wskutek omyłkowo opuszczonej w nazwisku zmarłego litery „i” nazwisko zmarłego figurowało w dokumentacji cmentarza jako „B. K.” i uiszczona opłata nie została właściwie odnotowana. Powódka i jej rodzina opiekowała się grobem a odwiedzający cmentarz ich kuzyn K. S. w październiku 1998 r. stwierdził, że grób ojca powódki został usunięty. J. W. – żona interwenienta ubocznego T. W. zmarła w lipcu 1998 r., a jako wolne miejsce jej pochówku został wskazany grób ojca powódki, który był wówczas zaniedbany, bez płyty nagrobnej i nazwiska osoby zmarłej. Miejsce to zostało wykupione przez T. W. i za zgodą pozwanej Parafii urządzona część podziemna grobowca dla zmarłej J. W. Powódka nie wyraziła zgody na propozycje ugodowe. Z powołaniem się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 15 kwietnia 2004 r. uchylającego wyrok Sądu Apelacyjnego oddalający apelację powódki A. K., Sąd Apelacyjny stwierdził, że motywacja Sądu I instancji zawarta w uzasadnieniu wyroku oddalającego powództwo w uwagi na zasady współzycia (art. 5 k.c.) nie może być podzielona. Bezsporny stan faktyczny wskazuje, że usunięcie skutków naruszenia może polegać wyłącznie na przywróceniu stanu poprzedniego tj. ekshumacji i przeniesieniu w inne miejsce zwłok J. W.

Jest to rozwiązanie powodujące głębokie przeżycie związane ze zmianą miejsca pochowania zwłok J. W., to jednakże w dalszej perspektywie okaże się rozwiązaniem zapewniającym możliwość spokojnego wykonywania przysługującego rodzinie zmarłej prawa kultywowania pamięci o zmarłej.

Kasację wniósł interwenient uboczny T. W.

Skarżący wyrokowi Sądu Apelacyjnego zarzucił naruszenie prawa materialnego tj. art. 23 i 24 k.c. przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, na mocy których Sąd drugiej instancji udzielił pełnej a zarazem nieadekwatnej ochrony do stopnia naruszenia dobra osobistego. Nadto skarżący zarzucił błędną wykładnię art. 5 k.c., - co w rozpoznawanej sprawie doprowadziło – do utraty prawa podmiotowego jakim jest prawo do niezakłóconego spokoju zmarłej J. W. i sprawowania kultu osoby zmarłej przez członków jej rodziny.

Wskazując na powyższe skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego jej rozpoznania z zasądzeniem kosztów procesu.

Powódka A. K. wносиła o oddalenie kasacji z zasądzeniem kosztów procesu.

Sąd Najwyższy – po uwzględnieniu postanowień art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego... (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) zważył, co następuje:

Podjmując ocenę zasadności kasacji, zwalczającej – jak to określa skarżący – zastosowanie tak drastycznego i najdalej idącego środka ochrony jakim jest przywrócenie stanu poprzedniego poprzez ekshumację zwłok – należy, na tle bezspornego stanu faktycznego, odnieść się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 kwietnia 2004 r. sygn. akt IV CK 284/03. Uchylając wyrok Sądu Apelacyjnego oddalający apelację powódki A. K. od wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd Najwyższy wskazał na trudne i skomplikowane położenie, w jakim znalazły się rodziny obojga zmarłych, spoczywających obecnie we wspólnym miejscu, co nastąpiło bez winy rodziny obojga zmarłych. Rodziny te nie zdołały osiągnąć pojednania opartego na wzajemnym zrozumieniu i tolerancji. Sfera uczuciowa związana z kultem pamięci osoby najbliższej należy do intymnej i skomplikowanej dziedziny ludzkich uczuć, a do powątpiewania w ich szczerłość czy autentyczność nie ma podstaw. W doktrynie i judykaturze zostało sprecyzowane, na czym polega dobro osobiste związane z kultem zmarłego, ze wskazaniem uprawnień służących ochronie tej sfery uczuciowej. Do takich uprawnień należy wyłączenie korzystania z terenu na urządzenie grobu, ustawienia nagrobka, pielęgnacji grobu, odwiedzanie go, odbywanie ceremonii religijnych, kontemplacji itp. Wskazane kryteria wyznaczają rozsądne granice ochrony w omawianej dziedzinie. Nie można podważyć, czy też zakwestionować wyrażonego przez Sąd Apelacyjny zapatrywania stwierdzającego że w bezspornym stanie faktycznym usunięcie skutków naruszenia może nastąpić wyłącznie przez przywrócenie stanu poprzedniego, tj. ekshumację i przeniesienie w inne miejsce zwłok J. W. Podzielenie odmiennego stanowiska, wyrażonego w kasacji, oznaczałoby dla powódki bezpowrotną utratę możliwości sprawowania kultu zmarłego ojca i tym samym utratę przysługującego jej prawa podmiotowego. Kwestionowane orzeczenie pozwoli – po jego wykonaniu – na kultywowanie pamięci osób zmarłych przez obie rodziny. Podzielić w tym zakresie należy w całości stanowisko Sądu Apelacyjnego. Podniesiona na marginesie – jak to

stwierdza kasacja – powstała kolizja w zakresie wykonania orzeczenia wywołująca naruszenie § 5 ust. 2 rozporządzenia w sprawie urządzenia cmentarzy została sformułowana w sposób nie pozwalający na merytoryczne odniesienie się do istoty tego zarzutu. Dotyczy on stosunku prawnego łączącego dysponenta grobu z zarządem cmentarza i powołanego przepisu rozporządzenia, które koncentruje się na regulacji zagadnień o charakterze porządkowo organizacyjnym mającym zapewnić realizację przewidzianych w ustawie postaci korzystania z cmentarza. Z powyższego wynika, że kasacja jako nie zawierająca usprawiedliwionej podstawy podlega oddaleniu (art. 393¹² k.p.c.). O żądanych kosztach procesu od interwenienta ubocznego orzeczono na podstawie art. 107 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 i 393¹⁹ k.p.c. w brzmieniu i numeracji obowiązującej w chwili wydania zaskarżonego orzeczenia.